

تحلیل و ارزیابی اشتغال زنان در فضاهای شهری با استفاده از مدل SWOT-AHP (مطالعه‌ی موردی زنان شاغل شهر کاشان در سال ۱۳۹۶)

رسول حیدری سورشجانی^۱ و حسین گشول^{۲*}

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۱۲ صص ۲۰۰-۱۷۳ تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۴/۳۱

چکیده

اشتغال زنان در عرصه‌ی فرهنگی و به‌خصوص اقتصادی، تأثیرات مثبت و منفی بسیاری بر فضاهای شهری دارد. در این مقاله به بررسی و تحلیل نقش اشتغال زنان و اثرات مختلف آن در فضاهای شهری پرداخته شده است. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی بوده و تجزیه و تحلیل داده‌ها با مدل ترکیبی SWOT-AHP انجام شده است که با استفاده از آن به تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید و نیز امتیازدهی هرکدام از آن‌ها و تعیین اولویت‌دهی بین شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پرداختیم. جامعه آماری این تحقیق را زنان شاغل شهر کاشان تشکیل داده‌اند. با توجه به رویکرد مدل‌های تصمیم‌گیری از نظرات ۵۰ تن از نخبگان و کارشناسان مطرح، به‌عنوان نمونه انتخاب شده است. امتیازدهی شاخص‌ها با طیف ساعتی صورت گرفت که پس از مشخص شدن امتیاز نهایی تمام شاخص‌ها، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید به‌صورت زوجی مقایسه شدند. نتایج نشان داد که تأثیر اشتغال زنان بر اقتصاد شهری با وزن ۰,۶۴۷، بیشتر از سایر شاخص‌ها است. برای تعیین امتیاز نهایی شاخص‌های موردنظر در نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید اولویت اول فرصت‌ها بودند که در مجموع ارزش تلفیقی بالاترین امتیاز را داشتند. مجموع ارزش تلفیقی نقاط قوت ۱,۶۸، ضعف ۱,۵۶، فرصت ۳,۴۱، تهدید ۱,۷۷ هستند.

واژه‌های کلیدی: اشتغال زنان، اقتصاد و فرهنگ شهری، فضاهای شهری، مدل ترکیبی

SWOT-AHP

^۱-استادیار دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، گروه جغرافیا و اکوتوریسم، دانشگاه کاشان

^۲-دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه کاشان

*نویسنده مسئول مقاله: Hoseing24@yahoo.com

مقدمه

همراه با گسترش شهرها، تحولات اجتماعی بسیاری رخ داده است که مشارکت و افزایش حضور زنان در عرصه‌های عمومی و اجتماعی، یکی از آنهاست. دسترسی زنان به خدمات و فضاهای شهری بهبود یافته، اما همچنان در شهرهای کمتر توسعه یافته، این مشکل جدی است. لذا موضوع اشتغال زنان با شروع حرکت‌های دفاع از حقوق زنان در سطوح ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی، همواره یکی از موضوعات مورد بحث بوده است (Dadandysh, 2008). باید گفت که فضاهای شهری فقط دارای ابعاد و کالبدی فیزیکی نیستند، بلکه دارای جنبه‌های اجتماعی و سمبولیکی هستند که خصوصاً به روابط جنسیتی موجود در ساختار اجتماعی وابسته‌اند. فضای شهری صحنه‌ای است که نقش جنسیت در آن حک، تدوین و شکافته شده است (Rennie Short, 2006 Ahmadi et all, 1394). عرصه‌ی عمومی به صحنه‌ای بدل می‌شود که بازیگران و تماشاگران به ترتیب نقش خود را عوض می‌کنند و در اینجا به جای مفهوم فضای شهری در مقیاس شهر بر تصور عمومی مردم (از جمله بانوان) از آن فضا منطبق می‌گردد. در واقع موفق بودن فضای شهری امروزه با توجه به اندازه‌گیری زنان و مردان استفاده‌کننده و تنوع ویژگی‌های افرادی که در این فضاها فعالیت می‌کنند ارزیابی و بررسی می‌شود؛ بنابراین اهمیت موضوع با توجه به این که در تاریخ شهرسازی همواره طراحی شهرها بر نیاز مردان مطبق بوده و فارق از توجه به فعالیت‌های خاص زنان می‌باشد، ضرورت دارد (Ahmadi et all, 1394). در فضاهای عمومی، زنان باید هوشیار باشند، آن‌ها در معرض تعرض یا حتی خطر قرار دارند. زنانی که در شهرهای بزرگ زندگی می‌کنند، اگر می‌خواهند که با فضای عمومی گفت‌وگوی موفق داشته باشند، باید واقعاً باهوش خیابانی شوند (Benard, and E. Schlafler, 1993). دسترسی به فضاهای عمومی می‌تواند به عنوان یکی از مهره‌های اصلی بر حسب بعد فیزیکی قلمروی عمومی مورد بررسی قرار گیرد که این عامل بایستی هم تسهیل کند و هم به واسطه‌ی محیط اجتماعی محدود شود؛ بنابراین یکی از فاکتورهای مؤثر و مانع شونده به منظور افزایش مطلوبیت و انجام تعاملات اجتماعی در یک فضای عمومی، دسترسی به فضای عمومی به تنهایی است. دسترسی به فضاهای عمومی به تنهایی می‌تواند به عنوان یکی از فاکتورهای مؤثر و بازدارنده (مانع) افزایش مطلوبیت و انجام تعاملات اجتماعی در یک فضای عمومی مطرح شود. دسترسی به انواع فضای عمومی می‌تواند به عنوان شاخص پراکندگی فضای عمومی، اندازه‌گیری و استفاده شود.

دسترسی و پراکندگی، به طور هم‌زمان با اندازه‌گیری میزان دسترسی فضای عمومی سنجیده می‌شود. با قبول این نظر، موضوع مسافت بین نواحی مسکونی و فضاهای عمومی که با تئوری حداکثر دسترسی به فضای عمومی و کمترین فاصله‌ی پیاده‌روی به هم وابسته‌اند، این است که فضاهای عمومی بایستی با بافت مسکونی هم‌جوارش یک‌دست و یکپارچه باشد (Talen, 2000). در

اغلب شهرهای بزرگ ایران، همگام با دسترسی بیشتر زنان به سازمان‌های آموزشی (مدارس، دانشگاه‌ها)، گرایش آنان به اشتغال چشم‌گیر بوده، اما به‌رغم مطرح‌شدن این مقوله در میان برخی گروه‌ها، شرایط اجتماعی- فرهنگی جامعه در بسیاری از موارد، برای این فرآیند آماده نبوده است (Habibi, 1391). پژوهشگران فمینیست معتقدند که شهر، ساخته‌ی مردان است؛ چون زنان در طراحی و ساخت آن نقش خیلی اندکی دارند و منافع خیلی کمی از محصور بودن در این محیط ساخته مردان کسب می‌کنند. به این ترتیب، حضور زنان در فضاهای شهری را باید با توجهی ویژه بررسی کرد؛ چه، این حضور در شرایط مختلفی صورت می‌گیرد که می‌تواند هم محدودکننده باشد و هم تشویق‌کننده. مسئله‌ی حضور زنان در عرصه‌های شهری و دسترسی عادلانه به فضاها و خدمات شهری در درون رهیافت‌هایی چون حکمرانی خوب شهری، شهرسازی انسان‌گرا و دیدگاه‌های زن‌گرایانه مطرح شده و مورد تأکید قرار گرفته است. (به طور کلی، زنان در مقایسه با مردان، در فضاهای عمومی احساس ناامنی بیشتری دارند؛ خیابان‌های شهر، هنگام شب، خالی از زنان تنهاست. حتی هنگام روز، در نقاط خلوت یا نقاطی که تردد در آن‌ها محدود است، زنان حضور ندارند (Borumand et al, 1391). در کشورهای پیشرفته، زنان سهم خویش را از اشتغال و مشاغل حرفه‌ای در سطح وسیعی افزایش داده‌اند، آنچه در این مهم دارای اهمیت است، وجود حس امنیت و آرامش امنیت روحی و فیزیکی زنان در جامعه است. تحقق این موضوع در شهرهای کمتر توسعه یافته‌ای چون کاشان، راه درازی در پیش دارد؛ اگرچه بسیاری بر این عقیده‌اند که با گسترش شهرنشینی در یک جامعه، فرصت ارتقا و بهبود شرایط و برخورداری بیشتری برای زنان از حقوق اجتماعی فراهم می‌شود، (Sarokhan & Goudazi, 2009). رویکردهایی مانند تکثر نقش، تضاد نقش، حکایت از آن دارند که انتظارات و فشارهای ناشی از ایفای چند نقش توأمان باعث می‌شود زنان شاغل از نظر سلامت نسبت به زنانی که فقط به نقش‌های سنتی می‌پردازند، در وضعیتی نامطلوب‌تر قرار گیرند (Ghandehari, 2003). در مقابل، مدل‌های دیگری مانند فرضیه‌ی اعتلای نقش و نظریه‌ی بسط نقش بر این نکته تأکید دارند که اشتغال به‌عنوان نقشی جدید که به نقش‌های سنتی زنان اضافه شده، موجب عزت‌نفس بیشتر، استقلال مالی بیشتر و کسب حمایت اجتماعی گسترده‌تر می‌شود (Ahmadniya, 2004). واژه‌ی "اشتغال" در زبان فارسی به معنای "به کاری پرداختن، مشغول شدن، به کاری درشدن، به کاری سرگرم شدن"، (Dehkhoda, 1994). شغل یا پیشه، کاری است که در مقابل مزد یا حقوق منظمی انجام می‌شود (Giddens, 2010). به‌طور معمول، فعالیت‌های اقتصادی زنان در بخش رسمی اشتغال نامیده می‌شود، که نیروی کارمزد بگیر دارد. در این بخش زنان از نیروی حمایت قانونی بیشتری برخوردارند. بخش غیررسمی شامل کارهایی از قبیل کارهای خانگی، خانه‌داری، پرورش فرزند و ... می‌شود که اشتغال محسوب نمی‌شود (Ghadir, 2006). اشتغال زنان در طول تاریخ در دوره‌هایی که خانواده یک واحد اقتصادی

محسوب می‌شد، به‌غیراز خانه‌داری، در امور کشاورزی، گله‌داری و صنایع‌دستی؛ دوشادوش مردان فعالیت کرده‌اند (Jaralahi, 1995). در قرن هجدهم، با توجه به امکان تحصیلات عمومی، اشتغال زنان در خارج از خانه رشد بیشتری پیدا کرد، درعین‌حال آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۵، ۱۳/۷ درصد زنان، در مقابل ۸۶/۳ درصد مردان در کل کشور مشغول به کار بودند. بنابراین در اکثریت جامعه همان الگوی تقسیم‌کار وجود دارد و اشتغال زنان محدود بوده است. البته بر اساس آخرین آمارهای بین‌المللی، نیروی کار در کشورهای توسعه‌یافته، حدود نیمی از جمعیت کل است که از این میزان، حدود چهل درصد آن را زنان بالاتر از ۱۵ سال تشکیل می‌دهند. این آمار در کشورهای در حال توسعه متفاوت است، در این کشورها در حدود ۵۰-۴۰ درصد از کل جمعیت را نیروی کار تشکیل می‌دهند و از این میزان حدود ۴۰-۲۰ درصد آن به زنان اختصاص دارد (Safiri, 2001).

در بررسی نرخ مشارکت نیروی کار زنان در یونان، کوتیس^۱ (1990)، با توجه به ویژگی‌های کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد که درصد مشارکت زنان تابعی از درصد بیکاری، درصد شاغلان بخش کشاورزی، درصد شهرنشینی، درصد رشد جمعیت، سطح آموزش و وضعیت تأهل است. رشد جمعیت اثر منفی بر نرخ اشتغال زنان دارد و توسعه‌ی شهرنشینی بر مشارکت زنان در بازار کار می‌افزاید. نتایج تحقیق فوق نشان می‌دهد که اثر تحقیقات بر نرخ مشارکت زنان بستگی به سطح توسعه‌ی کشور دارد. این تأثیر در مراحل اولیه‌ی توسعه، منفی است و پس از مدتی، به‌تدریج مثبت خواهد شد. هر حیطة‌ی کاری، مناسب حضور زنان نیست و یقیناً دیدگاه‌های فرهنگی و اجتماعی حاکم بر ذهن مردم ما (برخلاف آنچه در غرب رایج است)، حضور زنان را در محیط‌های کارگری نامناسب، منع می‌کند و نسبت به آن نظر مخالف دارد. بنابراین مکانی را که زن در آن مشغول به فعالیت است، باید از هر لحاظ موافق با هنجارهای اسلامی و منطبق با شئون زن باشد و این باور عمومی برخی مواقع ایجاب می‌کند، به دلیل عدم رضایت شوهر، زن کار خود را با تمام علائق رها کند (Daftar Motaleat & Tahghighat Zanan, 2004). افشارنیا و همکاران (1388)، در مقاله‌ای تحت عنوان "فضاهای شهری مناسب زنان" ابتدا جایگاه زنان در شهرسازی را معرفی کرده‌اند، سپس کوشیده‌اند تا ارتباط زنان به‌عنوان بخشی از استفاده‌کنندگان فضاهای شهری به‌عنوان دست‌مایه‌ی طراحی معماران و شهرسازان بررسی گردد و راهکارهایی در بهره‌گیری از مشارکت اجتماعی زنان در بخش‌های مسکن، محیط‌زیست، حمل‌ونقل، فضاهای شهری، معابر و خیابان‌ها ارائه گردد.

علاوه بر اثرات اقتصادی، اثرات اجتماعی چون ارتقاء جایگاه زن در جامعه، توجه به نقش زنان و افزایش ارتباطات و تعاملات اجتماعی زنان و صیانت از حقوق خود، از نتایج اثرات اجتماعی و

¹kottis

فرهنگی اشتغال زنان است. در طول تاریخ شهر کاشان، زنان نقش به‌سزایی در اقتصاد شهری ایفا کرده‌اند که گاهی نقش آن‌ها از نظر اقتصادی تنها به عرصه‌های شهر محدود نبوده است؛ بلکه با تولیدات صنایع‌دستی از جمله فرش‌بافی، به اقتصاد ملی نیز کمک قابل توجهی نموده‌اند. اگرچه در دهه‌های اخیر با رکود صنایع‌دستی، اشتغال زنان در بخش سنتی رو به اضمحلال رفته است، اما رویه‌ی اشتغال در بخش مدرن‌تر توسط زنان، توانسته است سهم مهمی از شاغلین را در سطح شهر تصاحب نماید. این در حالی است که اشتغال زنان در شهر، اثرات مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در پی دارد. از نظر اقتصادی زنان می‌توانند کمک بسیار زیادی به اقتصاد خانواده بنمایند. این موضوع در خانواده‌های کم‌درآمد شدت بیشتری دارد، چراکه سطح درآمد و مهارت پایین در این قشر، اقتصاد خانوار ضعیفی را برای آنان در پی داشته است. لیکن اشتغال زنان علاوه بر اثرات مثبت خود، به ذات دارای تهدیدها و ضعف‌هایی است که در این پژوهش سعی بر آن بوده است که با استفاده از کارشناسان اجتماعی و مطالعات زنان و متخصصان توانمند در این عرصه به شناسایی نقاط ضعف و قوت، تهدید و فرصت اشتغال زنان در شهر کاشان پرداخته شود. هدف این تحقیق شناسایی تحلیل و ارزیابی اشتغال زنان در فضای شهری و شناخت میزان اثرات ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اشتغال زنان بر فضای شهر کاشان است.

روش پژوهش و ابزار پژوهش

این پژوهش از نظر روش توصیفی- تحلیلی است و به لحاظ هدف کاربردی است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارائه استراتژی‌ها و راهبردهای اشتغال زنان در اقتصاد شهری از دو مدل کمی و کیفی SWOT و AHP استفاده گردید. بدین منظور ابتدا شاخص‌های اصلی توسط کارشناسان توانمند در حوزه‌ی مطالعات زنان و اقتصاد شهری، مقایسه‌ی زوجی گردید که با استفاده از مدل AHP وزن دهی شدند. در ادامه با استفاده از فن SWOT نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت اشتغال زنان در اقتصاد شهری کاشان طبق نظرات کارشناسان استخراج گردید. در ادامه با استفاده از شاخص AHP اولویت‌بندی شدند و در نهایت با استفاده از مدل‌های راهبردی ذکرشده، پیشنهادها و راهبردهایی ارائه شد. جامعه آماری تحقیق، جمعیت شاغل زنان شهر کاشان بوده که برای انجام تحلیل مدل‌های کیفی و کمی، از نظرات ۵۰ کارشناس و نخبه در امر اشتغال زنان استفاده گردید. بررسی تأثیرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اشتغال زنان در شهر، بحث بسیار پیچیده‌ای است که نیازمند شناخت عمیق فضای اقتصادی و اجتماعی شهر و همچنین نقش زنان در توسعه‌ی این فضا است؛ بنابراین برای جمع‌آوری نگرش‌ها، آراء و دیدگاه‌های متخصصان این امر از روش مصاحبه استفاده گردید. کارشناسان و نخبگان در حوزه‌های اشتغال زنان و عدالت اجتماعی تخصص دارای تخصص هستند که در سازمان‌های مرتبط و مراکز دانشگاهی انتخاب گردیدند. برای

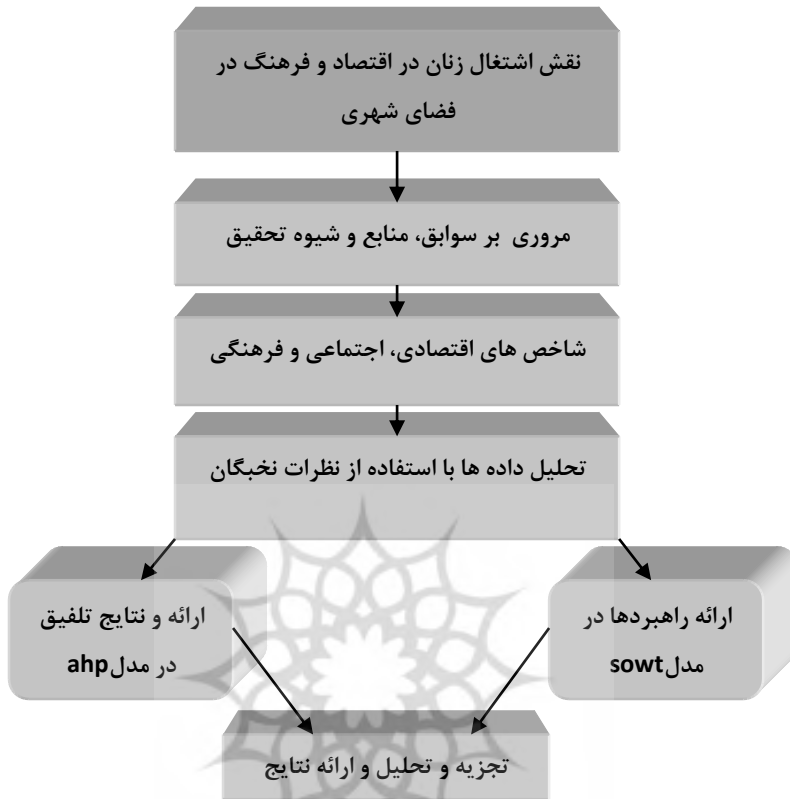
سنجش و مقایسه زوجی متغیرها از مقیاس ۹ کمیتی معروف به مقیاس ساعتی به صورت زیر استفاده شد:

جدول شماره ۱: مقیاس و طیف ساعتی برای مقایسه متغیرها

امتیاز کیفی	امتیاز کمی
اهمیت مساوی دو معیار اهمیت مساوی دارند.	۱
اهمیت اندکی بیشتر اهمیت یک معیار کمی بیشتر از دیگری است.	۳
اهمیت بیشتر اهمیت یک معیار بیشتر از دیگری است.	۵
اهمیت خیلی بیشتر اهمیت یک معیار خیلی بیشتر از دیگری است.	۷
اهمیت مطلق اهمیت یک معیار مطلقاً، بیشتر از دیگری است.	۹
اهمیت بینابین هنگامی که حالت‌های میانه وجود دارد.	۲-۴-۶-۸

منبع: (Ashkevari, 1385)

طبق مدل مفهومی تحقیق (شکل شماره ۱)، ابتدا ادبیات نظری، سوابق و منابع مطالعه گردید و سپس شاخص با روش مصاحبه از بین نمونه مطالعاتی نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت اشتغال زنان استخراج می‌گردد. در ادامه با استفاده از مدل SWOT و AHP راهبردهای لازم ارائه می‌شود.

شکل شماره ۱: مدل مفهومی مراحل پژوهش (منبع: نگارندگان)

یافته های پژوهش

اشتغال زنان از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اثرات متفاوتی بر روی فضای شهر دارد که با استفاده از روش مصاحبه‌ی عمیق و اعلام نظرات کارشناسان و متخصصان مربوطه نقاط قوت، ضعف داخلی، فرصت‌ها و تهدیدهای خارجی در زمینه‌ی اثرات مختلف اشتغال زنان بر فضای شهر ارائه گردید. جدول شماره‌ی ۲، محورهای مدل SWOT که طبق نظرات کارشناسان تنظیم گردیده است.

جدول شماره ۲: ماتریس عوامل داخلی

شاخص‌ها	نقاط قوت S	نقاط ضعف W
اجتماعی	S1 افزایش سطح رفاه خانواده	W1 کاهش میل به فرزند دار شدن
	S2 افزایش روابط اجتماعی بالا	W2 افزایش نگرانی‌های روحی- روانی
	S3 افزایش کیفیت زندگی در جامعه	W3 بی‌حوصلگی و عدم وقت کافی برای نیازهای همسر
	S4 افزایش اعتمادبه‌نفس زنان در جامعه	W4 زودرنج و عصبی به دلیل کار تمام‌وقت
	S5 رعایت عفت و حیا نقش مهمی در پوشش زنان دارد	W5 اشتغال مادر و عدم رسیدگی به امور فرزندان
	S6 نظم دادن به اوقات فراغت	W6 کاهش حضور زن در خانه و سست شدن کانون خانواده
	S7 افزایش آزادی بیان زنان	W7 افزایش مزاحمت در محل کار
فرهنگی	S8 افزایش عزت‌نفس زنان	W8 مناسب نبودن برخی مشاغل با روحیه زنان
	S9 افزایش شایستگی و خودباوری زنان	W9 سرد شدن رابطه فرزندان با مادران شاغل
	S10 تمایل زنان به شرکت در کارهای فرهنگی	W10 تداخل بین کارخانه و کار بیرون
	S11 بالا رفتن احترام و شخصیت زنان	
اقتصادی	S12 افزایش توسعه درآمدی خانواده	W11 تغییر در شیوه مدیریت مناسب در منزل
	S13 کمک به اقتصاد خانواده	W12 افزایش مصرف‌گرایی در بین زنان
	S14 استقلال مالی زنان	W13 تبعیض جنسیتی در اشتغال و دستمزدها
	S15 بالا بودن قدرت زنان شاغل نسبت به زنان غیر شاغل	W14 اشتغال زنان دلیل بر بیکاری مردان
	S16 افزایش رفاه اقتصادی	
	S17 استقلال اقتصادی	

منبع: نگارندگان

طبق جدول شماره ۲ عوامل داخلی، شامل نقاط ضعف و قوت هستند که نقاط قوت ابعاد مختلف به صورت مجزا ارائه گردیده است. از نظر اجتماعی، افزایش سطح رفاه خانواده، افزایش روابط اجتماعی بالا، افزایش کیفیت زندگی، افزایش اعتمادبه‌نفس زنان در جامعه، رعایت عفت و حیا نقش مهمی در پوشش زنان دارد. نظم دادن به اوقات فراغت از نظر فرهنگی، افزایش آزادی بیان، عزت‌نفس، خودباوری، احترام و اثرات مثبت شخصیتی بر زنان، از نظر اقتصادی افزایش درآمد و کمک به اقتصاد خانواده، استقلال مالی نقاط قوت می‌باشند که در کنار نقاط قوت، کاهش باروری، افزایش نگرانی‌های روحی - روانی، عدم توجه کافی به فرزندان (بعد اجتماعی)، سست شدن کانون

خانواده، افزایش مزاحمت برای زنان، مناسب نبودن برخی از مشاغل، تداخل کارخانه با بیرون (بعد فرهنگی)، افزایش مصرف‌گرایی، تبعیض جنسیتی در اشتغال و دستمزدها و بیکاری مردان (بعد اقتصادی) به‌عنوان نقاط قوت معرفی گردیدند.

جدول شماره ۳: ماتریس عوامل خارجی

شاخص	نقاط فرصت O	نقاط تهدید T
	O1 افزایش سطح تحصیلات زمینه‌ساز ارتقای اشتغال زنان	T1 کاهش نرخ باروری
	O2 افزایش توانمندسازی زنان در جهت افزایش کیفیت زندگی	T2 فشار روحی و اضطراب ناشی از دوری فرزند و خانواده
	O3 بالا بردن امنیت محل کار برای تشویق زنان به اشتغال	T3 تغییر در ویژگی زنانه (از دست دادن روحیه عاطفی)
اجتماعی	O4 افزایش سطح سواد زمینه مناسبی برای افزایش درآمد	T4 تأثیر منفی بر روابط زناشویی
	O5 بالا بردن جایگاه اجتماعی زنان در جامعه	T5 افزایش طلاق به دلیل اختلاف
	O6 از بین رفتن فرهنگ‌های نادرست نظیر مرد نان‌آور	
	O7 با از بین رفتن فرهنگ نادرست خانه‌نشین شدن زنان	T6 افزایش سن ازدواج
	O8 بالا بردن سطح دانش و مهارت درآمد زنان	T7 عدم تأمین نیازهای عاطفی در خانواده
فرهنگی	O9 توانمندسازی زنان برای اشتغال و قدرت استقلال زنان	T8 عدم ایفای کامل نقش مادری و همسری
	O10 با از بین رفتن هنجارهای قدرتمند پدرسالارانه	T9 تغییر در شیوه مدیریت
	O11 افزایش درآمد زنان زمینه و تقلیل فقر	T10 هنجارهای اجتماعی و محدودیت زنان
	O12 بیمه، گرایش زنان را به اشتغال	T11 بیمه نبودن اکثر مشاغل زنان و تهدیدات سلامت
	O13 اشتغال زنان زمینه‌ساز جذب سرمایه	T12 با افزایش درآمد مردان مشارکت زنان کاهش می‌یابد
اقتصادی	O14 مشارکت زنان در عرصه‌های اقتصادی	T13 تهدید توازن قدرت در خانواده
	O15 رضایت شغلی زنان و افزایش کیفیت	T14 اشتغال زنان قدرت تصمیم‌گیری مردان را در حوزه‌های اقتصادی کاهش می‌دهد

منبع: نگارندگان

طبق جدول شماره ۳ عوامل خارجی اثرات اشتغال زنان بر شهر، در سه بعد مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عبارتند از: از نظر اجتماعی افزایش سطح تحصیلات زمینه‌ساز ارتقای اشتغال زنان، افزایش توانمندسازی زنان در جهت افزایش کیفیت زندگی، بالا بردن امنیت محل کار برای تشویق زنان به اشتغال، افزایش سطح سواد زمینه مناسبی برای افزایش درآمد، بالا بردن جایگاه اجتماعی زنان در جامعه، از نظر فرهنگی، از بین بردن فرهنگ‌های نادرست مرد نان‌آور خانوار، از بین بردن فرهنگ نادرست خانه‌نشینی شدن زنان، بالا بردن سطح دانش و مهارت درآمد بیشتری زنان، توانمندسازی زنان برای اشتغال، از بین رفتن هنجارهای قدرتمند پدرسالارانه، از نظر اقتصادی افزایش درآمد زنان و کاهش فقر، بیمه‌ی زنان شاغل، جذب و افزایش سرمایه‌پس‌انداز خانواده، در خانواده، مشارکت زنان در عرصه‌های اقتصادی، رضایت شغلی زنان و افزایش کیفیت زندگی فرصت‌های مطرح شده اشتغال زنان در فضای شهری است.

استفاده از مدل AHP در وزن دهی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید

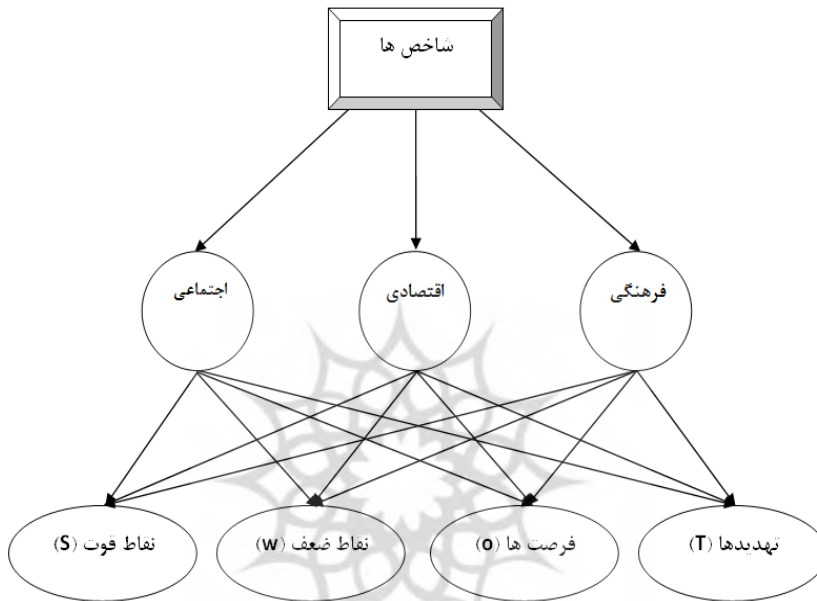
بعد از تعیین ضرایب اهمیت معیارها توسط کارشناسان، برتری هر یک از گزینه‌ها در ارتباط با هر یک از معیارها مورد قضاوت قرار می‌گیرد. از تلفیق ضرایب اهمیت هر معیار یا زیر معیار و هر گزینه به ازای هر معیار یا زیر معیار، امتیاز نهایی هر یک از گزینه‌ها تعیین خواهد شد؛ برای این کار از ((اصل ترکیب سلسله مراتبی)) ساعتی استفاده می‌شود که با رابطه زیر قابل محاسبه است:

$$\text{گزینه} = \sum_{k=1}^n W_k \left(g_{ij} \right)$$

W_k = ضریب اهمیت معیار K

(g_{ij}) امتیاز گزینه در ارتباط با زیر معیار

که در نتیجه با خروجی مدل AHP وزن شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به ترتیب عبارتند از: ۰,۲۱۱، ۰,۱۳۱ و ۰,۶۴۷ طبق شکل شماره ۲، ابتدا وزن شاخص‌های اصلی و سپس وزن هر شاخص بر وزن زوجی هر کدام از نقاط به دست می‌آید.

شکل شماره ۲: ادغام مدل SWOT و AHP منبع: نگارندگان

با مقایسه‌ی زوجی نقاط قوت و ضعف شاخص‌های اجتماعی توسط پرسشنامه نخبگان، ضریب اهمیت هر نقطه قوت و یا ضعف به دست آمد که این ضریب اهمیت در ضریب شاخص اجتماعی ضرب گردیده و ضریب نهایی متغیر به دست می‌آید. در بین نقاط قوت رعایت عفت و حیا با ضریب اهمیت ۰,۰۷۷ و ضریب نهایی ۰,۰۱۶، بیشترین اهمیت را دارد؛ همچنین نقطه قوت افزایش اعتماد به نفس زنان در جامعه، کمترین اهمیت را از نظر کارشناسان طبق مدل AHP داشته است. در زمینه‌ی نقاط ضعف شاخص اجتماعی کاهش میل به فرزنددار شدن و کاهش باروری زنان بیشترین اهمیت و نقطه ضعف اشتغال مادر و عدم رسیدگی به فرزندان کمترین اهمیت را دارد.

جدول شماره ۴: مقایسه‌ی زوجی نقاط ضعف و قوت در شاخص اجتماعی و تعیین ضریب اهمیت

معیارها با میانگین هندسی

شاخص اجتماعی قوت	ضریب اهمیت	ضریب اجتماعی	ضریب نهایی	شاخص اجتماعی ضعف	ضریب اهمیت	ضریب اجتماعی	ضریب نهایی
S1	۰,۰۵۰	۰,۲۱۱	۰,۰۱۱	W1	۰,۰۵۷	۰,۲۱۱	۰,۰۱۲
S2	۰,۰۶۰	۰,۲۱۱	۰,۰۱۳	W2	۰,۰۴۳	۰,۲۱۱	۰,۰۰۹
S3	۰,۰۱۴	۰,۲۱۱	۰,۰۰۳	W3	۰,۰۴۷	۰,۲۱۱	۰,۰۱۰
S4	۰,۰۰۷	۰,۲۱۱	۰,۰۰۱	W4	۰,۰۴۳	۰,۲۱۱	۰,۰۰۹
S5	۰,۰۷۷	۰,۲۱۱	۰,۰۱۶	W5	۰,۰۲۰	۰,۲۱۱	۰,۰۰۴
S6	۰,۰۰۳	۰,۲۱۱	۰,۰۰۱	-	-	-	-

منبع: نگارندگان

نقاط قوت شاخص فرهنگی، بیشترین ارزش را افزایش آزادی بیان زنان است که تمایل زنان به فعالیت‌های فرهنگی در مرتبه‌ی بعدی اهمیت قرار دارد. کمترین ارزش به نقطه‌ی قوت بعد فرهنگی افزایش شایستگی و روحیه‌ی خودباوری زنان است. بیشترین اهمیت متغیرهای ضعف بعد فرهنگی به ترتیب، کاهش حضور زن در خانواده و سست شدن کانون خانواده، افزایش مزاحمت در محیط کار و مناسب نبودن برخی مشاغل با روحیه و جسم زنان تعلق دارد. همچنین کم‌اهمیت‌ترین متغیر در بین ضعف‌ها سرد شدن رابطه‌ی فرزند با والدین است.

جدول شماره ۵: مقایسه‌ی زوجی نقاط قوت ضعف در شاخص فرهنگی و تعیین ضریب اهمیت

معیارها با میانگین هندسی

شاخص فرهنگی قوت	ضریب اهمیت	ضریب فرهنگی	ضریب نهایی	شاخص فرهنگی ضعف	ضریب اهمیت	ضریب فرهنگی	ضریب نهایی
S1	۰,۰۷۱	۰,۱۳۱	۰,۰۰۹	W1	۰,۰۶۳	۰,۱۳۱	۰,۰۰۸
S2	۰,۰۱۱	۰,۱۳۱	۰,۰۰۱	W2	۰,۰۳۴	۰,۱۳۱	۰,۰۰۴
S3	۰,۰۰۴	۰,۱۳۱	۰,۰۰۱	W3	۰,۰۱۷	۰,۱۳۱	۰,۰۰۲
S4	۰,۰۳۷	۰,۱۳۱	۰,۰۰۵	W4	۰,۰۰۵	۰,۱۳۱	۰,۰۰۱

۰,۰۰۲	۰,۱۳۱	۰,۰۱۲	W5	۰,۰۰۱	۰,۱۳۱	۰,۰۰۸	S5
-------	-------	-------	----	-------	-------	-------	----

منبع: نگارندگان

طبق جدول شماره ۶، استقلال مالی زنان، بالا رفتن قدرت زنان شاغل نسبت به زنان غیر شاغل و کمک به اقتصاد خانواده به ترتیب با ضریب اهمیت ۰,۱۷۳ (S3)، ۰,۱۴۰ (S4) و ۰,۱۲۴ (S2)، بیشترین ارزش را از نظر کارشناسان در بین نقاط قوت دارا هستند. در نقطه‌ی مقابل آن، در بین عوامل اقتصادی، نقاط ضعف برجسته‌ای مشاهده می‌شود؛ از جمله آن‌ها، افزایش مصرف‌گرایی در بین زنان با ضریب اهمیت ۰,۴۰۳ (S2)، که از نظر کارشناسان و نخبگان اهمیت ویژه‌ای داشته است و همچنین اشتغال زنان دلیلی برای بیکاری مردان با ضریب اهمیت ۰,۱۳۳ (S4)، از نقاط ضعف اساسی در اثرات و پیامدهای اقتصادی اشتغال زنان در فضای شهری حکایت دارد.

جدول شماره ۶: مقایسه‌ی زوجی نقاط قوت و ضعف در شاخص اقتصادی و تعیین ضریب اهمیت معیارها با میانگین هندسی

شاخص اقتصادی قوت	ضریب اهمیت	ضریب اقتصادی	ضریب نهایی	شاخص اقتصادی ضعف	ضریب اهمیت	ضریب اقتصادی	ضریب نهایی
S1	۰,۱۰۹	۰,۶۴۷	۰,۰۷۱	W1	۰,۰۷۳	۰,۶۴۷	۰,۰۴۷
S2	۰,۱۲۴	۰,۶۴۷	۰,۰۸۰	W2	۰,۴۰۳	۰,۶۴۷	۰,۲۶۱
S3	۰,۱۷۳	۰,۶۴۷	۰,۱۱۲	W3	۰,۰۳۶	۰,۶۴۷	۰,۰۲۳
S4	۰,۱۴۰	۰,۶۴۷	۰,۰۹۱	W4	۰,۱۳۳	۰,۶۴۷	۰,۰۸۶
S5	۰,۰۷۴	۰,۶۴۷	۰,۰۴۸	-	-	-	-
S6	۰,۰۲۷	۰,۶۴۷	۰,۰۱۷	-	-	-	-

منبع: نگارندگان

عوامل خارجی تأثیرات و پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اشتغال زنان در فضای شهر، بر اساس نقاط تهدید و فرصت دسته بندی شده که برای هر بعد ضریب آن‌ها با مدل AHP به دست آمد. طبق جدول شماره ۷، از نظر اجتماعی، فرصت‌ها با ضریب اهمیت نسبتاً کم مشاهده می‌شوند. بیشترین ضریب اهمیت فرصت‌ها ارتقای جایگاه اجتماعی زنان در جامعه و افزایش سطح

تحصیلات زنان است. در بین تهدیدها در این بعد، افزایش تنش‌ها و اختلافات درون خانواده و تغییرات روحی و روانی زن شاغل باگذشت زمان، بیشترین ضریب اهمیت را از نظر کارشناسان در مقایسه‌ی زوجی داشته است.

جدول شماره ۷: مقایسه‌ی زوجی نقاط فرصت و تهدید در شاخص اجتماعی و تعیین ضریب

اهمیت معیارها با میانگین هندسی

شاخص اجتماعی فرصت	ضریب اهمیت	ضریب اجتماعی	ضریب نهایی	شاخص اجتماعی تهدید	ضریب نهایی	ضریب اجتماعی	ضریب نهایی
O1	۰,۰۷۰	۰,۲۱۱	۰,۰۰۴	T1	۰,۰۱۵	۰,۲۱۱	۰,۰۰۴
O2	۰,۰۴۴	۰,۲۱۱	۰,۰۰۶	T2	۰,۰۰۹	۰,۲۱۱	۰,۰۰۶
O3	۰,۰۶۲	۰,۲۱۱	۰,۰۰۹	T3	۰,۰۱۳	۰,۲۱۱	۰,۰۰۹
O4	۰,۰۱۸	۰,۲۱۱	۰,۰۰۶	T4	۰,۰۰۴	۰,۲۱۱	۰,۰۰۶
O5	۰,۰۱۶	۰,۲۱۱	۰,۰۱۹	T5	۰,۰۰۳	۰,۲۱۱	۰,۰۱۹

منبع: نگارندگان

جدول شماره ۸ ضریب اهمیت مقایسه‌ی زوجی فرصت‌ها و تهدیدهای مجموعه شاخص‌های فرهنگی را نمایش می‌دهد. طبق این جدول، از بین رفتن هنجار قدرتمندانه‌ی پدرسالار در خانواده‌ها، مهم‌ترین نقطه‌ی فرصت برای اشتغال زنان در فضای شهر است که خود با توانمندسازی زنان در اشتغال و کسب مهارت‌های لازم می‌تواند جایگاه و منزلت فرهنگی اشتغال زنان را بالا ببرد. بیشترین تهدیدها در این عرصه، عدم تأمین نیازهای عاطفی در خانواده و افزایش سن ازدواج، بیشترین اهمیت را از نظر کارشناسان داراست.

جدول شماره ۸: مقایسه‌ی زوجی فرصت و تهدیدها در شاخص فرهنگی و تعیین ضریب اهمیت

معیارها با میانگین هندسی

شاخص فرهنگی فرصت	ضریب اهمیت	ضریب فرهنگی	ضریب نهایی	شاخص فرهنگی تهدید	ضریب نهایی	ضریب فرهنگی	ضریب نهایی
O1	۰,۰۰۶	۰,۱۳۱	۰,۰۰۴	T1	۰,۰۰۱	۰,۱۳۱	۰,۰۰۴
O2	۰,۰۰۶	۰,۱۳۱	۰,۰۰۵	T2	۰,۰۰۱	۰,۱۳۱	۰,۰۰۵
O3	۰,۰۰۶	۰,۱۳۱	۰,۰۰۳	T3	۰,۰۰۱	۰,۱۳۱	۰,۰۰۳

۰,۰۰۳	۰,۱۳۱	۰,۰۲۴	T4	۰,۰۰۵	۰,۱۳۱	۰,۰۳۶	O4
۰,۰۰۲	۰,۱۳۱	۰,۰۱۴	T5	۰,۰۱۰	۰,۱۳۱	۰,۰۷۷	O5

منبع: نگارندگان

فرصت‌ها و تهدیدهای بعد اقتصادی اشتغال زنان در جدول شماره ۹، به‌خوبی نمایش داده شده است. بیشترین ضریب اهمیت با ۰,۲۰۸ متعلق به اشتغال زنان، فرصتی برای کاهش فقر است. گرچه تعداد زنان سرپرست خانوار درصد کمی از کل زنان خانه‌دار را تشکیل می‌دهند، لیکن عدم اشتغال زنان سرپرست خانوار این دسته را در طبقه‌ی فقیر و نیازمند قرار می‌دهد که آسیب‌های خاص خود را دارا هستند. بنابراین با اشتغال زنان کاهش فقر انتظار می‌رود. نقطه فرصت بعدی که ضریب اهمیت بالاتری دارد، اشتغال زنان افزایش سرمایه و پس‌انداز خانواده را در پی دارد. این نکته مهم است که زنان در صورت افزایش درآمد بیشتر، سهم بیشتری در مخارج خانواده خواهند داشت و در نتیجه مردان بخش عمده‌ی درآمد خود را پس‌انداز می‌نمایند. البته تهدیدهای برجسته‌ای در عرصه مشاهده می‌شود از جمله تهدید توازن خانواده که زنان تا حد زیادی وابسته به درآمد مردان بوده و در نتیجه کاهش قدرت تصمیم‌گیری مردان در خانواده و افزایش تنش‌ها و اختلافات که بعضاً آرامش محیط خانواده را برهم می‌زند.

جدول شماره ۹: مقایسه‌ی زوجی فرصت و تهدیدها در شاخص اقتصادی و تعیین ضریب اهمیت معیارها با میانگین هندسی

شاخص اقتصادی فرصت	ضریب اهمیت	ضریب اقتصادی	شاخص اقتصادی تهدید	ضریب نهایی	ضریب اهمیت	ضریب اقتصادی	ضریب نهایی
O1	۰,۲۰۸	۰,۶۴۷	T1	۰,۱۳۵	۰,۰۶۹	۰,۶۴۷	۰,۰۴۵
O2	۰,۰۳۱	۰,۶۴۷	T2	۰,۰۲۰	۰,۰۴۵	۰,۶۴۷	۰,۰۲۹
O3	۰,۱۸۸	۰,۶۴۷	T3	۰,۱۲۲	۰,۳۵۱	۰,۶۴۷	۰,۲۲۷
O4	۰,۱۰۷	۰,۶۴۷	T4	۰,۰۶۹	۰,۱۷۵	۰,۶۴۷	۰,۱۱۳
O5	۰,۱۰۷	۰,۶۴۷	-	۰,۰۶۹	-	۰,۶۴۷	-

منبع: نگارندگان

تلفیق وزن‌های خروجی مدل AHP با مدل SWOT

بعد از مشخص شدن وزن هرکدام از نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت ارزش نهایی هرکدام از این گزینه‌ها با ترکیب وزن مدل AHP با میزان اهمیت این نقاط در دو سطح اساسی و معمولی

محاسبه می‌گردد. طبق جدول شماره‌ی ۱۰، ارزش نهایی هرکدام از ضعف‌ها و قوت‌ها محاسبه گردید که در پایان مجموع نقاط قوت برابر با ۱,۶۸ و مجموع نقاط ضعف ۱,۵۶ به دست آمد. نمره‌ی نسبتاً پایین مجموع قوت‌ها حاکی از آن است که اشتغال زنان در وضعیت فعلی دارای قوت‌های مهمی نیست و فاصله‌ی نزدیکی با نقاط ضعف دارد. این خود به شرایط جامعه برمی‌گردد که هنوز زنان را به‌عنوان یک نیروی انسانی در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نهادینه نگردیده که نیاز به مطالعه و برنامه‌ریزی بیشتری را می‌طلبد، بنابراین عوامل داخلی در وضعیت فعلی، کارآیی لازم را ندارند.

جدول شماره‌ی ۱۰: ماتریس نهایی عوامل داخلی تحلیل AHP - SWOT

نمره نهایی	رتبه	ضریب AHP	قوت
۰,۰۴۴	۴	۰,۰۱۱	S1 افزایش سطح رفاه خانواده
۰,۰۵۲	۴	۰,۰۱۳	S2 افزایش روابط اجتماعی بالا
۰,۰۰۹	۳	۰,۰۰۳	S3 افزایش کیفیت زندگی
۰,۰۰۴	۴	۰,۰۰۱	S4 افزایش اعتماد به نفس زنان در جامعه
۰,۰۴۸	۳	۰,۰۱۶	S5 رعایت عفت و حیا نقش مهمی در پوشش زنان دارد
۰,۰۰۳	۳	۰,۰۰۱	S6 نظم دادن به اوقات فراغت
۰,۰۲۷	۳	۰,۰۰۹	S7 افزایش آزادی بیان زنان
۰,۰۰۳	۳	۰,۰۰۱	S8 افزایش عزت نفس زنان
۰,۰۰۳	۳	۰,۰۰۱	S9 افزایش شایستگی و خودباوری زنان
۰,۰۱۵	۳	۰,۰۰۵	S10 تمایل زنان به شرکت در کارهای فرهنگی
۰,۰۰۳	۳	۰,۰۰۱	S11 اشتغال زنان باعث بالا بردن احترام و شخصیت آن‌ها می‌شود
۰,۲۱۳	۳	۰,۰۷۱	S12 افزایش توسعه درآمدی خانواده
۰,۳۲۰	۴	۰,۰۸۰	S13 کمک به اقتصاد خانواده
۰,۴۴۸	۴	۰,۱۱۲	S14 استقلال مالی زنان
۰,۲۷۳	۳	۰,۰۹۱	S15 بالا بودن قدرت زنان شاغل نسبت به زنان غیرشاغل
۰,۱۴۴	۳	۰,۰۴۸	S16 افزایش رفاه اقتصادی
۰,۰۶۸	۴	۰,۰۱۷	S17 استقلال اقتصادی
۱,۶۸	-		مجموع نقاط قوت
۰,۰۲	۲	۰,۰۱۲	W1 کاهش میل به فرزنددار شدن
۰,۰۱	۱	۰,۰۰۹	W2 افزایش نگرانی‌های روحی- روانی

۰,۰۲	۲	۰,۰۱۰	W3 نداشتن حوصله و وقت کافی برای برآوردن نیازهای همسر
۰,۰۲	۲	۰,۰۰۹	W4 زودرنج و عصبی به دلیل کار تمام وقت
۰,۰۱	۲	۰,۰۰۴	W5 اشتغال مادر و عدم رسیدگی به امور فرزندان باعث می شود
۰,۰۹	۲	۰,۰۴۷	W6 کاهش حضور زن در خانه و سست شدن کانون خانواده
۰,۲۶	۱	۰,۲۶۱	W7 افزایش مزاحمت در محل کار
۰,۰۲	۱	۰,۰۲۳	W8 مناسب نبودن برخی مشاغل با روحیه زنان
۰,۱۷	۲	۰,۰۸۶	W9 سرد شدن رابطه فرزندان با مادران شاغل به دلیل عدم حضور مادر در خانه
۰,۰۹	۲	۰,۰۴۷	W10 تداخل بین کار خانه و کار بیرون
۰,۵۲	۲	۰,۲۶۱	W11 تغییر در شیوه مدیریت و نداشتن مدیریت مناسب در منزل
۰,۰۵	۲	۰,۰۲۳	W12 افزایش مصرف گرایی به دلیل اشتغال و بالا بودن درآمد زنان
۰,۱۷	۲	۰,۰۸۶	W13 تبعیض جنسیتی در اشتغال و دستمزدها
۰,۰۹	۲	۰,۰۴۷	W14 اشتغال زنان دلیل بر بیکاری مردان
۱,۵۶	-		مجموع

منبع: محاسبات نگارندگان

با محاسبه‌ی ترکیب ضریب اهمیت خروجی AHP با رتبه SWOT عوامل خارجی، این نکته به طور برجسته مشخص شده که فرصت‌ها بیشترین امتیاز را با ۳,۴۱ به دست آورده‌اند. اگرچه تهدیدها با ۱,۷۷ ارزش بالاتر از نقاط قوت را دارا هستند؛ لیکن نمره نهایی مجموع فرصت‌ها حاکی از پتانسیل‌های بالای اشتغال زنان برای آینده پیش رو است که با تأکید بر فرصت‌ها نقش زنان را در فضای شهری پررنگ‌تر جلوه داد.

جدول شماره ۱۱: ماتریس نهایی عوامل خارجی تحلیل SWOT - AHP

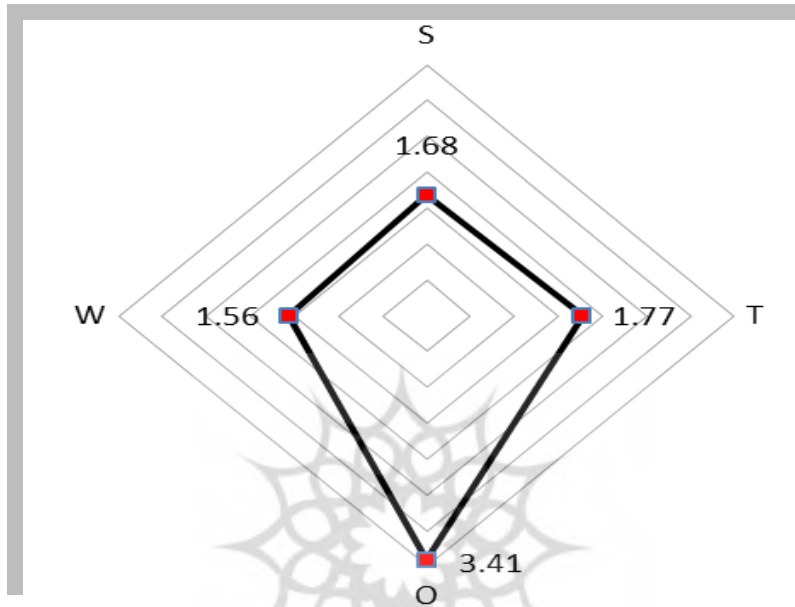
نمره نهایی	رتبه	ضریب	
۰,۲۱	۳	۰,۰۷۰	O1 افزایش سطح تحصیلات زمینه‌ساز ارتقای اشتغال زنان
۰,۱۳	۳	۰,۰۴۴	O2 افزایش توانمندسازی زنان در جهت افزایش کیفیت زندگی
۰,۱۹	۳	۰,۰۶۲	O3 بالا بودن امنیت محل کار برای تشویق زنان به اشتغال
۰,۰۵	۳	۰,۰۱۸	O4 افزایش سطح سواد زمینه مناسبی برای افزایش درآمد
۰,۰۵	۳	۰,۰۱۶	O5 بالا بودن جایگاه اجتماعی زنان در جامعه
۰,۰۲	۳	۰,۰۰۶	O6 از بین بردن فرهنگ‌های نادرست نظیر مرد نان آور خانواده است
۰,۰۲	۳	۰,۰۰۶	O7 بین رفتن فرهنگ نادرست خانه نشین شدن زنان
۰,۰۲	۴	۰,۰۰۶	O8 بالا بردن سطح دانش و مهارت درآمد بیشتری را عاید زنان می کند

۰,۱۴	۴	۰,۰۳۶	O9 توانمندسازی زنان برای اشتغال به زنان قدرت استقلال از مردان می‌بخشد
۰,۳۱	۴	۰,۰۷۷	O10 بین رفتن و تضعیف هنجارهای قدرتمند پدرسالارانه
۰,۸۳	۴	۰,۲۰۸	O11 افزایش درآمد زنان زمینه را برای تقلیل فقر معیشتی فراهم می‌کند
۰,۱۲	۴	۰,۰۳۱	O12 بیمه گرایش زنان را به اشتغال افزایش می‌دهد
۰,۵۶	۳	۰,۱۸۸	O13 اشتغال زنان زمینه‌ساز جذب سرمایه در خانواده است
۰,۴۳	۴	۰,۱۰۷	O14 اشتغال زنان مشارکت آن‌ها را در عرصه‌های اقتصادی فراهم می‌کند
۰,۳۲	۳	۰,۱۰۷	O15 با رضایت شغلی زنان کیفیت زندگی آن‌ها افزایش می‌یابد
۳,۴۱	-		مجموع تهدیدها
۰,۰۴	۲	۰,۰۲۰	T1 کاهش نرخ باروری
۰,۰۵	۲	۰,۰۲۷	T2 فشار روحی و اضطراب ناشی از دوری فرزند و خانواده
۰,۰۵	۱	۰,۰۴۵	T3 تغییر در ویژگی زنانه(از دست دادن روحیه عاطفی)
۰,۰۳	۱	۰,۰۲۹	T4 اشتغال زنان به دلیل خستگی ناشی از کار تأثیر منفی بر روابط زناشویی دارد
۰,۱۸	۲	۰,۰۹۰	T5 افزایش طلاق به دلیل اختلاف زن و مرد بر سر اشتغال زن
۰,۰۳	۱	۰,۰۳۳	T6 افزایش سن ازدواج
۰,۰۷	۲	۰,۰۳۷	T7 عدم تأمین نیازهای عاطفی در خانواده
۰,۰۲	۱	۰,۰۲۱	T8 عدم ایفای کامل نقش مادری و همسری
۰,۰۵	۲	۰,۰۲۴	T9 تغییر در شیوه مدیریت
۰,۰۱	۱	۰,۰۱۴	T10 هنجارهای اجتماعی می‌تواند توانمندسازی زنان را محدود کند
۰,۱۴	۲	۰,۰۶۹	T11 بیمه نبودن اکثر مشاغل زنان تهدیدی برای سلامت آن‌ها
۰,۰۵	۱	۰,۰۴۵	T12 با افزایش درآمد مردان مشارکت زنان کاهش می‌یابد
۰,۷۰	۲	۰,۳۵۱	T13 کسب ثروت و درآمد زنان تهدیدی برای توازن قدرت در خانواده
۰,۳۵	۲	۰,۱۷۵	T14 اشتغال زنان و کاهش قدرت تصمیم‌گیری مردان در حوزه‌های اقتصادی
۱,۷۷			مجموع

منبع: محاسبات نگارندگان

شکل شماره ۳، ارزش نهایی مجموع محورهای چهارگانه SWOT را نمایش می‌دهد که ارزش نهایی فرصت‌ها بیشترین و بعد از آن با اختلاف بسیار زیاد تهدیدها قرار دارد. از نمودار عنکبوتی این نتیجه حاصل می‌شود که اشتغال زنان با توجه به ارزش پایین نقاط قوت و عوامل داخلی و ارزش بالای فرصت‌ها و عوامل خارجی برای بهبود جایگاه زن در اقتصاد، جامعه و فرهنگ شهر

کاشان، تکیه بر نقاط فرصت شود و برنامه‌ها و راهبردهای متناسب با محوریت پتانسیل‌ها آینده محور در پیش گرفته شود.

شکل شماره ۳: مجموع نهایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای اشتغال زنان در فضای شهری

تدوین استراتژی‌ها و راهبردها

با استفاده از عوامل داخلی و خارجی و ترکیب و تلفیق آن‌ها چهار نوع راهبرد ارائه می‌گردد. راهبردهای SO یا استراتژی‌های رقابتی/تهاجمی، راهبردهای بازنگری (WO)، راهبردهای تنوع (ST) و راهبردهای تدافعی (WT).

راهبردهای رقابتی یا SO

راهبردهای رقابتی تهاجمی با تمرکز بر نقاط قوت داخلی و فرصت‌های بیرونی استوار است. با توجه به امتیاز پایین نقاط قوت و امتیاز بالای نقاط فرصت، تأکید بیشتر بر فرصت‌ها نوع استراتژی‌ها را آینده‌نگر می‌نماید. راهبردهای رقابتی اشتغال زنان در فضای شهری عبارت‌اند از:

راهبردهای رقابتی یا SO

راهبردهای رقابتی تهاجمی با تمرکز بر نقاط قوت داخلی و فرصت‌های بیرونی استوار است. با توجه به امتیاز پایین نقاط قوت و امتیاز بالای نقاط فرصت، تأکید بیشتر بر فرصت‌ها نوع استراتژی‌ها را آینده‌نگر می‌نماید. راهبردهای رقابتی اشتغال زنان در فضای شهری عبارت‌اند از:

- فراهم کردن شرایط و امکانات لازم برای اشتغال زنان
- افزایش درآمد زنان شاغل و عدالت در پرداخت دستمزدها
- بیمه شدن زنان شاغل
- تشویق و ارائه تسهیلاتی برای بالا بودن سطح تحصیلات زنان
- توانمندسازی مهارتی زنان در کسب‌وکار
- آموزش زنان در مدیریت پس‌انداز درآمدهای خود و سرمایه‌گذاری بهینه این پس‌انداز مانند بهابازار اوراق بهادار
- نظارت به محیط کار زنان و رعایت تمام استانداردهای موجود
- نظارت بر کار کارفرمایان در رعایت حقوق زنان شاغل

راهبردهای بازنگری یا WO

این راهبردها که به راهبردهای واری نیز معروف است با تأکید بر فرصت‌ها سعی بر برطرف کردن نقاط ضعف داخلی دارد که عبارتند از:

- فراهم کردن امکانات و شرایط کار زنان از نگرانی‌های روحی و روانی آنها کاسته می‌شود.
- با افزایش درآمد و از بین رفتن فقر، میل زنان به فرزنددار شدن افزایش می‌یابد.
- رعایت قوانین کار ویژه‌ی زنان، از جمله مرخصی زایمان یا زمان شیردهی کودکان که می‌تواند حضور زن را در خانواده بیشتر نماید.
- آموزش شیوه‌های نوین مدیریت خانه به زنان شاغل
- محدود کردن زمان کار زنان در ساعات خاصی از روز یا افزایش مرخصی‌های ساعتی زنان در محیط کار

راهبردهای تنوع یا ST

این راهبردها بر نقاط قوت سعی بر بهبود و برطرف کردن تهدیدهای خارج از سازمان می‌نماید. برای خنثی نمودن تهدیدهای اشتغال زنان در فضای شهری، راهبردهای زیر ارائه می‌گردد:

- با افزایش کیفیت زندگی و بالا بودن سطح رفاه خانواده، میل به باروری در زنان افزایش می‌یابد.
- با افزایش روابط اجتماعی بالا و حضور زنان در جامعه، میل زنان به ازدواج افزایش می‌یابد.
- با افزایش احساس رضایت زنان در محل کار و با افزایش درآمد آن‌ها و وقت‌گیر نبودن کار آن‌ها، زنان از تأمین نیازهای عاطفی در خانواده بر می‌آیند.
- با افزایش کیفیت زندگی و بالا بودن سطح رفاه و نزدیکی محل کار به منزل زنان، از فشار روحی و اضطراب‌های کمتری نسبت به دوری خانواده برخوردارند.
- با افزایش درآمد اشتغال زنان در جامعه و افزایش استقلال مالی و نیمه‌وقت بودن کار زن، زنان می‌توانند هم به ایفای نقش مادری و هم به نقش همسری خود برسند و کانون خانواده مستحکم شود.

راهبردهای رانشی یا WT

- این راهبردها ماهیت رانشی و دفاعی دارد و هدف آن کم کردن ضعف‌های داخلی و اجتناب از تهدیدهای خارجی است که عبارتند از:
- با افزایش میل باروری در زنان از نگرانی‌های روحی و روانی آن‌ها نیز کاسته می‌شود و میل به فرزنددار شدن در آن‌ها افزایش می‌یابد.
 - با تشویق‌های اقتصادی و اجتماعی زنان شاغل به فرزنددار شدن در محیط کار می‌توانند نرخ باروری را افزایش دهند.
 - تشویق و حمایت زنان شاغل موفق که خود روحیه‌ی زنان شاغل را تقویت می‌نماید.
 - آموزش شیوه‌های نوین غلبه بر اضطراب در محیط کار برای زنان
 - آموزش و به‌کارگیری مدیریت صحیح و افزایش حوصله و وقت کافی زنان به نیازهای عاطفی در خانواده.
 - کاهش سن بازنشستگی زنان
 - افزایش تعداد روزهای مرخصی زنان در طول سال نسبت به مردان.

بحث و نتیجه‌گیری

اشتغال زنان اثرات عدیده‌ای بر فضای شهری می‌گذارد؛ چراکه فضای شهرهای امروزی همواره بین سنت و مدرنیته در کشمکش بوده و بحث اشتغال زنان یکی از مباحث پیچیده این کشمکش

است. از نظر فرهنگی، اشتغال زنان آن جایگاه درخور را در جامعه نیافته و زنان شاغل با مشکلات عدیده‌ای در محیط کار و فضای شهری مواجه هستند. اگرچه در طول تاریخ شهر کاشان، زنان همتای مردان به مشاغل خانگی، از جمله فرش‌بافی و دیگر صنایع دستی مبادرت می‌ورزیدند، لیکن با تغییر اساسی در مشاغل خانگی و کاهش تدریجی این مشاغل، ظرفیتی برای اشتغال زنان، به‌خصوص قشر تحصیل‌کرده، در این بخش باقی نمانده است. از نظر اقتصادی، اشتغال زنان به‌معنای دسترسی به نیروی کار ارزان‌تر از مردان، مطیع‌تر و صبورتر است؛ چراکه ثابت شده، زنان مسئولیت شغلی خود را بر مسئولیت خانوادگی ترجیح می‌دهند. حفظ کار و استقلال اقتصادی و مالی، از جمله اهداف بلند زنان شاغل است. در این پژوهش با استفاده از تلفیق مدل فرایند تحلیل سلسله‌مراتب با SWOT، به بررسی و ارائه‌ی استراتژی‌های لازم در راستای نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید ابعاد متفاوت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اشتغال زنان در فضای شهر کاشان پرداخته شد. فرآیند تحلیل سلسله‌مراتب، فن منعطف، قوی و ساده برای تصمیم‌گیری نخبگان است و در شرایطی استفاده می‌گردد که معیارهای تصمیم‌گیری متنوع و مخالف اولویت‌بندی و سنجش گزینه‌ها را با مشکل مواجه ساخته باشد. نتیجه‌ی مقایسه‌ی زوجی و فن فرایند تحلیل سلسله‌مراتب از وزن بالای بعد اقتصادی اشتغال زنان در فضای شهری حکایت دارد، به‌گونه‌ای که بعد اقتصادی با ۰,۶۴۷، بعد اجتماعی ۰,۲۱۱ و بعد فرهنگی ۰,۱۳۱ دارای ضریب اهمیت استاندارد هستند. با توجه به تحلیل‌های مقایسات زوجی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید استراتژی‌های اتخاذ مدل ترکیبی SWOT-AHP بالاترین امتیازها به ترتیب عبارتند از: نقاط فرصت با ۳,۴۱، تهدیدها با ۱,۷۷، قوت‌ها با ۱,۶۸ و ضعف‌ها با ۱,۵۶ بیشترین مجموع ارزشی را دارا می‌باشند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، زنان سهم بسزایی در افزایش رفاه و سرمایه‌گذاری اقتصادی در خانواده‌ها بر عهده دارند. می‌توان گفت ورود زنان به عرصه‌ی کار و اشتغال، تأثیرات مثبت و منفی بسیاری بر خانواده و محیط کار داشته که از جمله تأثیرات مثبت آن، افزایش کیفیت زندگی و افزایش سطح رفاه خانواده و کمک به اقتصاد خانواده و همچنین استقلال مالی زنان در خانواده بوده و از جمله تأثیرات منفی اشتغال زنان و حضور آن‌ها در عرصه‌ی کار و محیط بیرون از خانه، کاهش میل‌زنان به فرزنددار شدن و افزایش سن ازدواج آن‌ها و عدم تأمین نیازهای فرزندان و همسر و همچنین افزایش مصرف‌گرایی در زنان می‌شود. نتایج به‌دست‌آمده از استراتژی‌های عوامل داخلی و خارجی نشان می‌دهد که با فراهم کردن شرایط و امکانات لازم برای اشتغال زنان، سطح رفاه خانواده افزایش پیدا می‌کند و به اقتصاد خانواده کمک می‌شود و همچنین با افزایش درآمد زنان میل آن‌ها به فرزنددار شدن بیشتر و با نیمه‌وقت بودن کار زنان، آن‌ها می‌توانند هم به ایفای نقش مادری و هم نقش همسری خود رسیدگی کنند و در نتیجه کانون خانواده مستحکم‌تر می‌شود.

با مرور نتایج به دست آمده می توان دریافت که تأثیر اشتغال زنان بر اقتصاد شهری بیشتر بوده و با توجه به تحلیل هایی که در مدل ترکیبی AHP - SWOT صورت گرفته، این نتیجه به دست آمد که برای تعیین امتیاز نهایی شاخص های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید اولویت اول به شاخصی داده می شود که در تحلیل ها بالاترین امتیاز را داشته باشد که به ترتیب اولویت عبارتند از: شاخص اقتصادی، شاخص اجتماعی، شاخص فرهنگی. در پایان می توان گفت که اشتغال زنان در جامعه ی امروزی ما یک ضرورت بسیار مهم است و علت عمده ی این ضرورت را می توان شیوه ی مبتنی بر تولید و خودگردان بودن اقتصاد خانواده دانست.

زنان شاغل در دنیای امروز به خوبی تفهیم گردند که اشتغال برای آن ها مسئولیت دوچندانی ایجاد می نماید؛ اگرچه تا حد زیادی استقلال اقتصادی، عزت نفس، افزایش کیفیت زندگی، افزایش درآمد و... را برای آن ها در پی دارد، لیکن فرصت های زندگی کردن و لذت بردن و ایفای نقش مادری و همسر داری را با تهدیدات جدی مواجه می سازد. این خود تنها با ظرفیت سازی فکری، روحی و عاطفی زن ایجاد می شود که وابستگی زیادی به اطرافیان و خانواده ی وی دارد. به هر حال اشتغال نقش و حضور مستقیم زن را در جامعه افزایش چشمگیری می بخشد و همچنین حضور وی را در خانواده کم رنگ تر می نماید. اگرچه ماهیت کیفیت فرصت های اشتغال چشمگیر است، لکن زنان محدودیت های چشمگیری در دستیابی به این فرصت ها دارا هستند.

References

- Ahmad niashirin. (2005) the Impact of Employment on women s Health, social welfare Quaterly, No. 18, p: 149 – 168.
- Amini, Mohammad. Hoseyniyan, Simin. Amini, Yosef. (1392), Reviews entry of women into the field of employment and its impact on decision-making power in the family, Journal of Women and Society, Issue One, [Persian].
- Auotadi, Maryam. (1387), The impact of female employment on mental health of spouses, Journal of Cultural Studies-defense for women, Issue 12, [Persian].
- Azarbayejani, Masud. (1388), Gender equality and women's employment, [Persian].
- Badri, Ali, help fence, Aristotle, tourism areas using AHP Method Case Study: Kohgiluyeh-Boyer Ahmad, Geographical Research Quarterly, No 95, [Persian].
- Basset, p. (1994) declining female labour force participation, perspective onlabour and Income, vol 6, No. 2, summer.
- Bazrafshan, Javad. Ahmadi, Maryam. (1391), Urban management collect household waste using the SWOT model Nurabad Gulf, Geography and Development, No 30, Ss116-101, [Persian].

- Benard, D., and E. Schlafler. (1993). The man in the Street: Why He Harasses. In *Feminist Frontiers III*, edited by L. Richardson and V. Taylor, 338-391. New York: McGraw-Hill.
- Dadandysh, Parvin. (1387), the effects of globalization on Muslim women's employment, the Center for Strategic Studies, No 47, pp 276-306, [Persian].
- Dekhoda, AliAkbar . (1373), Dictionary Dekhoda, Tehran: Tehran University, [Persian].
- Estefani, Geret(1380), Sociology of Gender, translation Katayoon survival, Press release, [Persian].
- Fathi, Soroush, Zandi, Mary (1391), gender inequality in education and employment, a social science research, the sixth, the fourth issue, [Persian].
- Giddens, A. (2010). Sociology translated by M. culture. Tehran: Ney Publication. [Persian].
- Gottdiener, Mark and Hutchison, Ray. (2011), "The new urban sociology", westview press.
- Guide, Mohammad Rahim, Khakpur, Baratali; Sadeghi, M. (1391), the city of Mashhad with models SWOT analysis Strategic Management Journal of Geography and Planning (Department of Geography), Vol 16, No 42, pp. 198-173, [Persian].
- Hadiani, Venus, Ahadnejad, M, Kazemi birth, Sh, Ghanbari, Hakimeh (1391), tourism development strategic planning based on the analysis of SWOT (The Case of the city), geography and environmental planning, No (3), [Persian].
- HomHaacke. L. (2001): using SWOT for project planning sessions, pn.3Hughes. ARural community of arising, west Scotland. Mscthesis ,napier .university.
- Jewel, Fateme, Serajzadeh, Syed Hussain. Rahmani, Rita (1389), Women in Development & Politics (of women), Volume 8, Number 2, pp162-143, [Persian].
- Kahraman, Cengiz, Demirel, Nihan C etin, Demirel, Tufan, (2007), "Prioritization of E-Government Strategies Using a SWOT-AHP Analysis: The Case of Turkey", *European Journal of Information Systems*, 16, 284-298
- kajanus, m. kangas. J. kurtila, m. (2004). The use of value focused thinking and the A WOT hybrid method in tourism management. *Tourism management*, 25, 499- 506.
- Khalaji, Reed, server, compassionate, Rajabi, Azita, Fazli, Ahmad. (1389), 19 for the assessment of building regulations by using SWOT, *Journal of Geography*, [Persian].

- Kotler, P. (1988). Marketing management: Analysis, planning, implementation and control. New Jersey: Prentice-Hall.
- Kottis, A.P. (1990) Shifter over time and Regional variation in women's labor force participation Rare in developing Economics the case of Greece. Journal of development Economics 33/1.
- Kurttila, M., Pesonen, M., Kangas, J., Kajanus, M. (2000) Utilizing the analytic hierarchy process (AHP) in SWOT. Analysis- a hybrid method and its application to a forest-certification case. Forest policy and economics, 1, 41-45.
- Leman, Ali, Chrysanthemum, Syed Ali Reza. (1391), using the Analytic Hierarchy Process (AHP) in the rating assessment indicators tourist attractions, Journal of Operations Research and Applications, Vol. IX, Issue II, Ss79- 57, [Persian].
- Leskinen, I.A., Kurttila, M., Kangas, J., Kajanus, M. (2006). Adapting modern strategic decision support tools in the participatory strategy process- a case study of a forest research station. Forest policy and economics, 8, 267- 276.
- Ling Yang, H. (2000) Education married woman's participation, fertility and Economic growth, journal of Economic development vol 25, No. 2, December.
- Maleki, Mohammad Hassan, Humble, F., Karimi Dastjerdi, David. (1389), the development and evaluation of organizational strategies using SWOT and process analysis, network ANP, management, organizational culture, Issue XXI, pp159-176, [Persian].
- Moghadam, Valentine, (2002) (Moghadam, 2002) "Enhancing woman's Economic participation in the MENA Region". In Heba Handoussa and Zafiristzannatoseds, employment creation and social protection in the middle east and north Africa Cairo and New York: The American university in Cairo press.
- Ngai, E, W.T.E.W.C, Chan. (2005), evolution of knowledge management tools using AHP, expert systems with applications.
- Office of Planning and Rural Development (1386), the development of indicators for sustainable rural development, the Ministry of Jihad, [Persian].
- Office of Women's Affairs in the President's Office. (1374) Women, science, industry and society, Tehran, [Persian].
- Optical Jafar, Abbas Pour Majid and Kamal Maghsoudlou B. (1385), a strategic environmental assessment policy, industrial development in Iran by using SWOT, journal Environmental Science and Technology, No. 29, [Persian].
- Puorasghar, Marziyeh. (1391), women, employment and ethical values, strategic thinking book, woman and family, [Persian].
- Qadir, Mohsen. (1385). "Women's Employment Islam and the West", Proceedings of the Seminar examines women's issues, priorities and approaches, Qom, the Office for Women's Studies, [Persian].

- Rajabi, Azita. (1386) analysis of the transformation process to the metropolitan city of Tehran castle, The Free Encyclopedia, No 65, [Persian].
- Robertson, Ian. (1374), Introduction to Sociology, translator Hussein Behravan Press Astan Qods Razavi, [Persian].
- Sadeghi, Masuod & Emadzadeh, Mostafa. (1383). "Analysis of the economic factors affecting women's employment" Women's Research 2 (1): pp 22- 5, [Persian].
- Safiri, Khadija. (1380), look at the work and its impact on human development, gender, language, literature Journal, Mashhad University Faculty of Literature and Humanities, [Persian].
- Sajid, Aghdas. (1357), Women's employment effects on the family. Master's thesis. Tehran University, [Persian].
- Sarookhani, Bagher. (1354), female employment effects on families (Study in Tehran). Cultural Affairs Tehran University, [Persian].
- Sharifi, m. A. 8Rodriguez, E.(2002). Design and development of a planning support system for policy formulation in water resource rehabilitation, journal of hydroinformatics. IWA publishing.4(3):34 – 46.
- Skilled, Esfandiar, (1380): Application of Analytical Hierarchy Process in Urban and Regional Planning, Journal of Fine Arts, No 10, [Persian].
- Sprague, A. (1998) post war fertility and female labour force participation Rates, Economic journal 98. Stewart, R. moamed, S. daet, R. (2002). Strategic implementation off IT/IS. Projects in construction :Acasestudy.Automation in construction,11,681-694.
- Sufyan Boldaji, Mina, influence of women in crime and deviance their legal bases, wide right, pp. 13-1, [Persian].
- Taghavi, Nematolahe, Mohammadi, ghader (1393), The effect of women's employment outside the home, family relations, social science studies, Issue Forty-second, Page 16, [Persian].
- Talen, E. (2000). Measuring the public realm: A preliminary assessment of the link between public space and sense of community. Journal of Architectural and Planning Research, 344-360.
- Tavasoli, Afsaneh, Saedi, Vahideh (1390), The impact of women's employment in the power structure of the city Eyvanakey families, women in development and politics, Volume 9, Issue 3, Pages 149-133, [Persian].
- Yazdani, Mohammad Hossein. (1384), the point of view of working women working women about the impact on family stability, [Persian].
- Zarra, Mansoor, Montazer Hojat, Amir Hossein. (1385), a look at the economic participation of women in Iran, [Persian].

- Zarrabi, Asghar. Mohammadi, Jamal. Firuzi, Mohammad Ali. Goudarzi, Majeed (1390), tourism development planning by using SWOT (Case Study: city Nurabad mamasani), the scientific journal specialized spatial planning, the first, second, pp24-1, [Persian].

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی